Vlaams Parlement

stuk **485** (2009-2010) – Nr. 2
ingediend op 13 december 2011 (2011-2012)

Voorstel van resolutie

van de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten
en Fientje Moerman en de heren Marino Keulen en Herman Schueremans

betreffende de ondersteuning van het Nederlandstalige onderwijs in het buitenland

Hoorzitting

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen
uitgebracht door mevrouw Sabine Poleyn

verzendcode: OND

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert.

Vaste leden:
de heer Jos De Meyer, de dames Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn;
de heer Wim Van Dijck, mevrouw Gerda Van Steenberge, de heer Wim Wienen;
de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten;
de dames Kathleen Deckx, Fatma Pehlivan;
de dames Vera Celis, Goedele Vermeiren;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:
de heren Paul Delva, Jan Durnez, de dames Cindy Franssen, Katrien Schryvers;
de heren Frank Creyelman, Chris Janssens, mevrouw Katleen Martens;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen;
de heren Willy Segers, Kris Van Dijck;
de heer Jurgen Verstrepen;
mevrouw Mieke Vogels.

Stukken in het dossier:
485 (2009-2010) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

INHOUD

1. Uiteenzetting door vertegenwoordigers van Vlamingen in de Wereld 4
2. Uiteenzetting van mevrouw Angelina van Weerdenburg 5
3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden 7
3.1. Tussenkomst van mevrouw Irina De Knop 7
3.2. Tussenkomst van mevrouw Sabine Poleyn 7
3.3. Tussenkomst van mevrouw Vera Celis 7
3.4. Tussenkomst van de heer Karim Van Overmeire 7
3.5. Tussenkomst van mevrouw Fatma Pehlivan 7
4. Antwoorden van de sprekers 8
4.1. Antwoorden van VIW 8
4.2. Antwoorden van mevrouw Angelina van Weerdenburg 9
5. Replieken 10
Bijlage: Brief NOB over potentiële samenwerking 13

De Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen hield op 20 oktober 2011 een gedachtewisseling over het voorstel van resolutie van de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten en Fientje Moerman en de heren Marino Keulen en Herman Schueremans betreffende de ondersteuning van het Nederlandstalige onderwijs in het buitenland (*Parl. St.* Vl. Parl. 2009-10, nr. 485/1).

1. Uiteenzetting door vertegenwoordigers van Vlamingen in de Wereld

De heer *Koen Van der Schaeghe*, hoofd Externe Relaties & Publicaties Vlamingen in de Wereld (VIW), legt uit dat VIW een belangenorganisatie is die ten dienste staat van Vlamingen en landgenoten in het buitenland of met buitenlandse plannen. Ze verschaft informatie en helpt bij praktische problemen.

Vlaamse gezinnen in het buitenland willen niet dat hun kinderen vervreemden van de Vlaamse taal of cultuur. Ze praten thuis consequent Nederlands, maar dat is onvoldoende voor een kind om zich de taal volledig meester te maken. Gezinnen die voor korte of lange tijd naar het buitenland emigreren, zijn vragende partij voor volwaardig Nederlandstalig onderwijs in het buitenland, maar ook voor lessen Nederlands voor kinderen die naar een lokale of internationale school gaan. Beide opties zorgen ervoor dat een kind bij de terugkeer naar Vlaanderen gemakkelijker kan aanpikken in een Vlaamse school. Een goede taalkennis is niet alleen belangrijk voor zijn onderwijscarrière, maar ook voor zijn latere leven. Expatriatie heeft sowieso een grote impact op een kind en vergt een groot aanpassingsvermogen. Doordat het kind onvoldoende op de hoogte is van cultuur en gedragscodes, kan het geïsoleerd geraken. Integreren is niet vanzelfsprekend, taal en Nederlandstalig onderwijs kunnen daarbij helpen.

De Nederlandse Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB) is een goede manier om Nederlandstalig onderwijs ook aan Vlaamse kinderen in het buitenland aan te bieden. VIW verwijst mensen dagelijks naar die dienstverlening door.

Mevrouw *Greet Ickx* heeft in Sjanghai twee Nederlandstalige scholen opgericht: de Oranje Draak, een van de grootste Nederlandse Taal en Cultuurscholen (NTCS) en een geïntegreerd Nederlands onderwijsprogramma in samenwerking met het Wolfert van Borselencollege uit Rotterdam. In dat onderwijsprogramma met een Engels curriculum krijgen leerlingen in het basisonderwijs vijf uur Nederlands en scholieren in het middelbaar onderwijs Nederlands, aardrijkskunde en geschiedenis in het Nederlands. Het geïntegreerd programma heeft 53 leerlingen waarvan 19 Vlamingen.

Reeds in 2007 vroeg de spreker een financiële bijdrage van Vlaanderen aan het Nederlandstalige onderwijs in het buitenland. In 2006 kaartte ze de problemen met de bezoldiging van Vlaamse leerkrachten in het buitenland aan bij minister Vanderpoorten. Die zijn nog niet opgelost. De Vlaamse diploma's zijn erkend in Nederland, dus kunnen Vlaamse leerkrachten in dienst treden bij het NOB. Maar toch zijn er nog problemen, een Vlaamse bijdrage zou zeker soelaas brengen.

Het is bewezen dat zomaar in een andere cultuur gedropt worden kan leiden tot psychische stoornissen. Daarom is het net zo belangrijk dat kinderen in een NTCS hun taal kunnen spreken met taalgenoten en bepaalde gewoonten van hun moederland herkennen. Zonder degelijke kennis van de moedertaal is het moeilijk een andere taal te leren. Als het kind het Nederlands onvoldoende beheerst, loopt het het risico om bij een terugkeer in België sociaal geïsoleerd te geraken. Als het kind het Nederlands niet goed genoeg beheerst, wordt het bij terugkeer in een klasje gezet met leerlingen die een of twee jaar jonger zijn. Dat kost de overheid ook veel geld. De spreker is dan ook blij met de bepaling dat leerlingen een minimum aantal uren Nederlands moeten gevolgd hebben, of eens terug in België een taalcursus moeten volgen.

Ze denkt dat VIW het aantal Vlaamse leerlingen onderschat. In de geïntegreerde schoolprojecten in Sjanghai volgen vooral Vlaamse leerlingen les. Zij moeten wel het Nederlandse programma volgen. Het NOB begeleidt de scholen op professionele wijze, dat hoeft niet te veranderen, maar een officiële samenwerking met Vlaanderen zou wenselijk zijn. Dat zal alleen maar ten goede komen aan Vlaamse leerlingen en leerkrachten en aan Vlaanderen. De jongeren brengen hun ervaring en kennis van het land immers mee naar Vlaanderen.

2. Uiteenzetting van mevrouw Angelina van Weerdenburg

Mevrouw *Angelina van Weerdenburg*, persvoorlichter Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland, zegt dat momenteel ruim 13.500 leerlingen tussen de 4 en de 18 jaar Nederlands onderwijs in het buitenland volgen. Er zijn 250 scholen in 82 landen. Het gaat zowel om volledig en deeltijdse Nederlandse opleidingen en onderwijs op afstand.

Het eerste doel van Nederlands onderwijs in het buitenland is aansluiting bij terugkeer, soms pas om verder te studeren. Dat is de reden waarom het Nederlandse ministerie van Onderwijs het subsidieert. Het kost meer om kinderen bij terugkeer bij te werken dan om het onderwijs in het buitenland te subsidiëren. Het is wetenschappelijk bewezen dat een goede kennis van de moedertaal het eenvoudiger maakt om een nieuwe taal te leren. Voor veel kinderen is de verhuizing naar het buitenland ingrijpend. Door een paar uurtjes per week naar de Nederlandse school te gaan, ontwikkelen heel wat kinderen zich sociaal en emotioneel beter.

NOB houdt zich bezig met vier onderwijsvormen in het buitenland: de Nederlandse taal- en cultuurscholen, de volledig Nederlandse scholen, het Nederlandse thuisonderwijs en de Europese scholen. Van de 13.500 leerlingen volgen 8.000 leerlingen les in de NTCS, gemiddeld ongeveer 3 uur per week. Voor de rest van de tijd volgen ze les in een internationale of lokale school. Er zijn 200 NTCS, die zowel primair als voortgezet onderwijs aanbieden. NOB verstrekt aan die scholen namens het ministerie van Onderwijs subsidies per leerling. Voorts geeft de stichting onderwijskundige en bestuurlijke ondersteuning.

De volledig Nederlandse scholen waren er eerst, ze werden opgericht door bedrijven als Philips en Shell. Door de opkomst van het internationale onderwijs, daalt de belangstelling voor deze onderwijsvorm. Toch zijn er nog ruim 2500 leerlingen op 30 scholen die meestal primair onderwijs aanbieden. Ze geven exact hetzelfde curriculum als in Nederland. NOB subsidieert namens het ministerie van Onderwijs en zorgt voor onderwijskundige en bestuurlijke ondersteuning.

Ongeveer 1500 leerlingen volgen thuis Nederlands onderwijs op afstand. De organisatie die daarmee begon, heet Edufax, maar nu wordt natuurlijk gebruikgemaakt van de computer. Soms is de ouder daarbij docent, maar, afhankelijk van de onderwijsinstelling, wordt onderwijs ook op afstand verstrekt. Momenteel zijn er vier organisaties die daarvoor beroep doen op subsidies van NOB. Zij geven primair en voortgezet onderwijs. Leerlingen kunnen kiezen uit het volledige curriculum en het NTC-curriculum. De organisaties zijn gevestigd in Nederland en kunnen dus zelf voor onderwijskundige en bestuurlijke ondersteuning zorgen.

NOB is ook betrokken bij de Europese scholen, 14 scholen in 7 landen, met in totaal 23.000 leerlingen waaronder 1150 Nederlandse. Het gaat om een unieke meertalige opleiding in het primaire en voortgezette onderwijs. NOB is werkgever van de Nederlandse leerkrachten en directeurs en vertegenwoordigt Nederland in het schoolbestuur.

De NOB ondersteunt het Nederlandse onderwijs in het buitenland sinds 1980, in opdracht van het ministerie van Onderwijs en in samenwerking met de Nederlandse onderwijsinspectie. De stichting krijgt subsidies van het ministerie van Onderwijs. 65 percent daarvan

gaat rechtstreeks naar de scholen, 20 percent daarvan wordt besteed aan goede raad, 15 percent aan kosten voor beheer en bestuur. Goede raad houdt in: adviezen aan de schoolbesturen en onderwijsteams onder meer over professionalisering van de leerkrachten. De stichting ontwikkelt ook producten zoals beperktere Nederlandse taalmodules, die bruikbaar zijn voor NTC-scholen en modules over de Nederlandse cultuur. NOB heeft ook een magazine en nieuwsbrief en biedt een portaalsite op internet waar scholen elkaar kunnen vinden.

NOB mag dan geen werkgever zijn voor de scholen, het vormt wel hun vaste basis. De schoolbesturen wisselen immers geregeld. Het zijn vaak vrijwilligers, expats die maar een paar jaar in het buitenland zijn en de school besturen. De stichting volgt scholen specifiek en trends in het algemeen en brengt buitenlandse scholen met elkaar in contact.

Voorts organiseert het NOB een pensioenfonds voor de leerkrachten in het buitenland, die in Nederland anders geen pensioenrechten zouden opbouwen. De stichting geeft informatie over onderwijs in het buitenland, op beurzen, op haar website en in een magazine. Ze voert de soms best complexe subsidietaken uit en overlegt daarover met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), de onderwijsinspectie en andere betrokkenen.

De scholen zijn vaak kleinschalig, maar NOB zorgt voor een bundeling van de krachten en kan centraal passende adviezen geven, kristalliseren, faciliteren en belangen behartigen. Daarbij is NOB de vaste factor gezien de wisselende besturen in het buitenland. De stichting is zoals gezegd gevestigd in Nederland waar de kennis gebundeld is en vervult een brugfunctie tussen Nederland en het buitenland. De Nederlandse onderwijsinspectie controleert de scholen streng. Als scholen twee keer na elkaar niet voldoen aan de Nederlandse eisen, houdt de subsidie op. NOB bemiddelt bij dergelijke aangelegenheden en zoekt hulp of advies in Nederland.

NOB is geen werkgever van personeel op aangesloten Nederlandse scholen en betaalt dus geen leerkrachten. De stichting geeft subsidies per leerling, de scholen en besturen staan zelf in voor de betaling van de leerkrachten, voor de professionalisering en de kwaliteit. NOB richt geen scholen op, dat gebeurt ter plaatse, vaak door ouders. NOB controleert de onderwijskwaliteit niet maar helpt de scholen wel om die kwaliteit te halen of te behouden.

De stichting maakt geen onderscheid tussen Nederlandse en Vlaamse leerlingen, sinds 2007 maakt de stichting zelfs geen onderscheid tussen Nederlandse en Europese leerlingen. De Europese verdragen bepalen immers dat het Nederlandse onderwijs toegankelijk moet zijn voor iedere EU-burger die Nederlands spreekt. Het gaat, de Vlamingen niet meegerekend, om 150 leerlingen op de 13.500. De Belgische leerlingen worden sinds maart 1991 gesubsidieerd door NOB. Dat is vastgelegd in een convenant waarin ook staat dat Vlaanderen de Nederlandse leerlingen subsidieert die bijvoorbeeld in de grensstreek onderwijs krijgen.

Er zijn meerdere Vlaamse leerkrachten, maar voor het overige is er voor de Vlaamse leerlingen geen structurele aandacht voor specifieke taaltechnische of culturele behoeften. NOB verschaft enkel materialen over de Nederlandse cultuur.

In 2010 maakten de Vlamingen 8,7 percent van het totale aantal leerlingen uit. De groei in 2011 is vergelijkbaar met die van de Nederlandse leerlingen. In 2010 volgden 1061 Vlaamse leerlingen Nederlands onderwijs bij een bij NOB aangesloten Nederlandse school, vooral het primaire onderwijs NTC en het voltijds Nederlandse onderwijs. 46 Vlaamse leerlingen volgen primair onderwijs op afstand. In het voortgezet onderwijs NTC zijn er 112 Vlamingen, in het volledig voortgezet onderwijs 2, en in het voortgezet onderwijs op afstand 18. De Nederlandse school in het buitenland met de meeste Vlaamse leerlingen is de Marnixschool in Schoten. Buiten België en Nederland zijn er de meeste

Vlaamse leerlingen in de Verenigde Arabische Emiraten (36), China (33), de Verenigde Staten (33), Frankrijk (29) en de Tsjechische Republiek (27).

3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

3.1. Tussenkomst van mevrouw Irina De Knop

Mevrouw *Irina De Knop* ziet de bestaande en potentiële samenwerkingsmogelijkheden tussen Nederland en Vlaanderen. Het lid vraagt hoeveel VIW besteedt aan onderwijs van Vlamingen in het buitenland. Voorts informeert ze of er in de leerprogramma's voldoende aandacht gaat naar de Vlaamse actualiteit. In hoeverre maakt het Nederlandstalig onderwijs in het buitenland gebruik van de nieuwste onderwijstechnieken? Vindt VIW het nodig dat er in scholen in het buitenland, ongeacht door wie ingericht, ook Vlaamse leerkrachten aan de slag kunnen? Hoe kan het Nederlandstalige onderwijs in het buitenland het imago van een sterke Vlaamse regio promoten? Hoe kan volgens VIW het Vlaamse onderwijs in het buitenland het best functioneren?

Aan NOB vraagt mevrouw De Knop of de subsidie per leerling alle kosten, ook de loonkosten, van de school dekt. Hoe staat NOB tegenover een intensievere samenwerking met Vlaanderen? Waren er al initiatieven daartoe? Hoe kan het samenwerkingsverband duurzaam gemaakt worden? Ziet de stichting problemen voor de samenwerking tussen de Nederlandse en Vlaamse inspecties?

De *voorzitter* verwijst naar de brief van mevrouw Hanneke Kadijk-Slot, directeur-bestuurder ad interim, die op het verzoek tot verkenning naar een mogelijke samenwerking in eerste instantie positief (zie bijlage).

3.2. Tussenkomst van mevrouw Sabine Poleyn

Mevrouw *Sabine Poleyn* wil weten of de aantallen die de minister hanteert, ongeveer 2000 Vlaamse leerlingen in het buitenland en 1500 scholieren, volgens de VIW correct zijn. Hoe meet Nederland hoeveel Nederlandse leerplichtigen er in het buitenland zijn? De minister heeft vorig jaar beloofd meer informatie online te zetten, maar dat is vooralsnog niet gebeurd. Ziet VIW dat als haar taak? Is er een informatiebrochure voor mensen die met kinderen in het buitenland gaan wonen?

Mevrouw Poleyn informeert of het stijgende aantal leerlingen te danken is aan het stijgende aantal Vlaamse emigranten. Hebben ouders of leerlingen problemen gesignaleerd met het Nederlandse curriculum, bijvoorbeeld voor de aansluiting op het Vlaamse onderwijs na terugkeer? Het parlementslid vraagt of er initiatieven zijn die kinderen begeleiden bij re-integratie. Zo ja, hebben die extra middelen nodig? Kan VIW een rol spelen om dergelijke initiatieven te vergemakkelijken? Mevrouw Poleyn vraagt of leerkrachten in Nederland zelf ook door de school betaald worden. Voorts wil ze wat meer uitleg over de subsidietaak van NOB.

3.3. Tussenkomst van mevrouw Vera Celis

Mevrouw *Vera Celis* vraagt of leerlingen in een anderstalig curriculum voor de lessen Nederlands andere lessen moeten missen. Kunnen ook anderstalige leerlingen van andere nationaliteiten de lessen Nederlands bijwonen? Tot slot wil ze weten hoe een Vlaamse school kan oordelen welke richting een leerling die in het buitenland gestudeerd heeft, aankan.

3.4. Tussenkomst van de heer Karim Van Overmeire

Het verwondert de heer *Karim Van Overmeire* dat er zo weinig Vlaamse onderwijsmogelijkheden en scholen zijn in het buitenland. Misschien zijn Vlamingen meer geneigd om zich in de situatie te schikken. Hoe verklaren de sprekers dat significante verschil tussen

Vlaanderen en Nederland? Is het nodig om een Vlaams buitenlands scholennetwerk op te richten of volstaat een structurele samenwerking met de Nederlandse onderwijsmogelijkheden?

In de buitenlandse scholen van de Franse Gemeenschap studeren heel wat leerlingen van het land zelf. Is dat ook het geval in de NOB-scholen? Voorts wil het parlementslid weten of er soms Vlaamse leerlingen geweigerd worden wegens capaciteitsproblemen en of ze altijd hetzelfde inschrijvingsgeld betalen dan de Nederlandse leerlingen. Hoe wordt er geselecteerd bij capaciteitsproblemen?

3.5. Tussenkomst van mevrouw Fatma Pehlivan

Voor mevrouw *Fatma Pehlivan* gelden de argumenten voor de moedertaal bij uitbreiding ook voor andere leerlingen met een andere moedertaal dan het land waar ze wonen. Ze vraagt hoe lang de Vlamingen en Nederlanders gemiddeld in het buitenland gevestigd zijn en hoeveel er terugkeren. Bestaan er cijfers over hoe oud de kinderen zijn als ze terugkeren?

4. Antwoorden van de sprekers

4.1. Antwoorden van VIW

De heer *Koen Van der Schaeghe* legt uit dat VIW een subsidie ontvangt en afhangt van het departement Internationaal Vlaanderen. De voogdijminister is minister-president Kris Peeters. VIW geeft informatie over sociale zekerheid, fiscaliteit, visa enzovoort aan al wie uitwijkt om welke reden dan ook. VIW maakt daarbij gebruik van eigen knowhow, van informatie van de Belgische overheden en van zijn internationale netwerk van uitgeweken Vlamingen. Die Vlamingen kunnen nieuwkomers informatie geven over een goede makelaar, een school, een arts, een tandarts enzovoort.

Afhankelijk van de locatie verwijst VIW ouders door naar NOB of andere onderwijsaanbieders, bijvoorbeeld de Wereldschool of Edufax voor afstandsonderwijs. Zonder uitzicht op goed onderwijs gaat de verhuizing vaak niet door.

Wie zich goed begeleid voelt door de overheid, praat positiever over zijn regio van herkomst. In die zin draagt VIW bij tot een positiever imago van Vlaanderen. VIW vindt niet dat Vlaanderen zelf scholen moet oprichten. Beter is het meer te participeren in de Nederlandse scholen. De spreker geeft het voorbeeld van BVN-TV (het Beste van Vlaanderen en Nederland) waarin het Vlaamse aandeel ook systematisch is toegenomen, wat resulteert in een evenwicht in het programma-aanbod.

Het is niet zozeer dat het aantal emigranten toeneemt, maar wel dat de periode in het buitenland korter wordt, waardoor de behoefte aan een goede re-integratie in het onderwijs toeneemt.

Mevrouw *Inge Roggeman*, hoofd Interne Relaties en Dienstverlening VIW, zegt dat VIW heel wat Vlaamse leerkrachten doorverwijst naar NOB. Dat doet het ook als Vlamingen in het buitenland een school willen oprichten.

Sommige Vlamingen storen zich aan de typisch Nederlandse cultuur in de scholen. Maar het belangrijkste blijft de Nederlandse taal te onderhouden. VIW raadt aan om de terugkeer ruim op voorhand voor te bereiden en verwijst mensen door naar de enkele privé-initiatieven die kinderen helpen bij de terugkeer naar een Vlaamse school. Er is ook heel wat vraag naar taalbaden als expats op vakantie komen in België.

Mevrouw *Greet Ickx* weet dat Vlaamse onderwijsvernieuwingen vaak gebaseerd zijn op Nederlandse voorbeelden, zodat er alvast op dat vlak weinig problemen zijn. De scholen en de vorderingen van elke leerling worden streng gecontroleerd door de inspectie. Sommige Vlamingen storen zich aan het Nederlandse curriculum, maar dat beschouwt mevrouw Ickx als haarkloverij. Of er aandacht gaat naar de Vlaamse cultuur hangt af van de leerkracht. Maar ook Nederlandse leerkrachten willen graag wat meer informatie of lespakketten voor hun Vlaamse leerlingen. Misschien kan de Vlaamse overheid daarvoor instaan.

De meeste kinderen volgen les in internationale scholen. Bij terugkeer moeten zij examens afgelegd hebben en over een attest beschikken. De Britse of Amerikaanse scholen leveren geen B- of C-attest af maar benadrukken het positieve van een kind. Zittenblijven bestaat daar niet. Voor wetenschappen hebben ze vaak een voorsprong, voor wiskunde halen ze hetzelfde niveau. Minder begaafde leerlingen hebben meer moeilijkheden om aansluiting te vinden bij het Vlaamse onderwijs. In Nederland raadt men ouders af om te emigreren met kinderen met onderwijsproblemen, in Vlaanderen gebeurt dat jammer genoeg niet.

Mevrouw *Inge Roggeman* wijst erop dat leerlingen bij terugkeer vaak het Engels beter beheersen dan de leerkrachten. Desondanks worden ze verplicht samen les te volgen met kinderen die amper Engels praten. Misschien biedt de hervorming van het secundair onderwijs mogelijkheden om daar iets aan te veranderen. Voorts benadrukt ze dat de onderwijsinspecties van Nederland en Vlaanderen nu al overleggen.

Mevrouw Roggeman zegt dat in het magazine van VIW ook getuigenissen verschijnen van emigranten. Natuurlijk stippen zij ook hun onderwijservaringen aan. VIW behandelt dat thema ook in zijn nieuwsbrief die maandelijks naar 40.000 adressen wordt gestuurd. Maar allicht is het een goede suggestie om er nog meer aandacht aan te besteden.

Mevrouw *Greet Ickx* legt uit dat NTC-onderwijs meestal naschools is, 's avonds of in het weekend. Bij het geïntegreerde onderwijs is taal soms een keuzevak, waarbij ieder voor zijn moedertaal kan kiezen.

4.2. Antwoorden van mevrouw Angelina van Weerdenburg

Mevrouw *Angelina van Weerdenburg* wijst erop dat NOB ten opzichte van ouders en burgers enkel een zuiver voorlichtende rol speelt. NOB informeert mensen over het bestaan, het belang en de mogelijkheden van Nederlandstalig onderwijs in het buitenland. NOB geeft mensen ook de gegevens van bureaus die gezinnen begeleiden bij de terugkeer. Het magazine van NOB verschijnt een keer om de twee jaar en geeft gewoon een overzicht van waaraan moet gedacht worden bij verhuizing naar het buitenland met kinderen. Kortom, NOB werkt vooral voor de scholen, maar kan die scholen wel helpen in hun communicatie met ouders.

VIW verwijst door naar NOB voor vragen over Nederlands onderwijs in het buitenland en NOB verwijst naar het Vlaamse Departement Onderwijs en Vorming voor vragen in verband met de aansluiting op het Vlaamse onderwijs.

De belangrijkste component van het onderwijs is de taal, maar ook de cultuurfactor is aanzienlijk. De NTC-materialen gaan louter over de Nederlandse cultuur.

De subsidies van NOB zijn niet kostendekkend. Het gaat slechts om 389 euro per leerling, het advies is dat de scholen minimum dat bedrag aan ouderbijdrage vragen. Af en toe neemt de werkgever die ouderbijdrage voor zijn rekening.

De directeur van NOB heeft in een brief gezegd positief te staan tegenover de verkenning van een nauwere samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland, maar daarbij moeten

de ambtenaren van de diverse departementen betrokken worden. In Nederland dus zeker het ministerie van OCW. NOB werkt immers puur in zijn opdracht. Toch zijn er heel wat knelpunten.

Om subsidies te krijgen moeten de scholen een kopie van het paspoort, goedgekeurd door de ambassade ter plekke, voorleggen aan NOB. Die kan daaruit afleiden welke nationaliteit de kinderen hebben. Het Centraal Bureau voor de Statistiek houdt de Nederlandse emigratiecijfers bij, maar ook in Nederland is het niet bekend hoeveel leerlingen er precies weggaan en terugkeren. Het Nederlandse Interdisciplinair Demografisch Instituut heeft vastgesteld dat 45 percent van de emigranten binnen zeven jaar terugkeert, maar hoeveel daarvan kinderen hebben is niet duidelijk. De Nederlandse Inspectie van het Onderwijs publiceert dit najaar een onderzoek over de aansluiting van Nederlandse jongeren die uit het buitenland terugkeren.

Ook andere landen hebben scholen in het buitenland maar dat zijn dan voltijdse scholen. De besturen van de scholen betalen de leerkrachten en de overheid het gebouw of net andersom. De Nederlandse NTC-constructie is uniek. Besturen zijn verantwoordelijk voor de werving en de betaling van de leerkrachten, voor de kwaliteitszorg. NOB geeft geld en goede raad. De onderwijsinspectie controleert het onderwijs. In Nederland zelf krijgen de scholen geld van de overheid om alles zelf te betalen: het gebouw, de leerkrachten, de methodes enzovoort.

Kinderen die Nederlands willen leren, worden niet gesubsidieerd door NOB. De scholen bepalen zelf hun aannamebeleid. NOB adviseert hen wel rekening te houden met het taalniveau van de andere leerlingen. Er worden wel leerlingen aangenomen die niet zo goed Nederlands spreken, maar vaak zijn dat Nederlandse kinderen opgevoed door een kindermeisje dat een andere taal met ze sprak.

De Nederlandse onderwijsinspectie eist dat scholen een goed leerlingvolgsysteem hanteren. De resultaten moeten toegankelijk zijn als de leerling opnieuw in Nederland les volgt. Er wordt dan een overdrachtsrapport gemaakt.

Mevrouw van Weerdenburg weet niet precies waarom er zoveel Nederlandse scholen in het buitenland zijn, maar is er wel blij mee. Een groot voordeel van het Nederlandse systeem is de kwaliteitsborg, doordat de onderwijsinspectie controleert. Veel taalinitiatieven van andere landen blijven beperkt tot vrijblijvende taalclubs. Een andere troef is het NTC.

In principe kunnen Vlaamse en Nederlandse kinderen even gemakkelijk een plaats krijgen in een school. Elke school moet een aannamebeleid bepalen, dat wordt gecontroleerd door de inspectie. Het aannamebeleid kan zijn dat enkel leerlingen met een bepaald niveau Nederlands aangenomen worden. Maar NOB kan zich niet voorstellen dat leerlingen geweigerd worden omdat ze Vlaams zijn of dat ze meer moeten betalen. Dat zou oneigenlijk zijn omdat elke leerling gelijk gesubsidieerd wordt.

De term NOB-school klopt niet, want NOB heeft geen scholen. Hoeveel kinderen er precies terugkeren weet mevrouw van Weerdenburg niet, maar het is wel duidelijk dat er geen structurele aansluitingsproblemen vastgesteld zijn. Het onderzoek van de inspectie zal allicht meer informatie opleveren. Taaloverdracht is belangrijk, maar ook cultuur. Bij de Vlaamse leerlingen blijkt daar een grote lacune.

5. Replieken

Mevrouw *Irina De Knop* vraagt of VIW al becijferd heeft hoeveel nodig is voor een structurele samenwerking met NOB. Wat is er verder nog voor nodig?

De heer *Karim Van Overmeire* vraagt of er vergeleken is met parallelle situaties: Frankrijk en de Franse Gemeenschap, Duitsland en Oostenrijk.

Mevrouw *Sabine Poleyn* wil graag het totale budget van NOB kennen. Ze vraagt hoe de moeilijke situatie van de Vlaamse leerkrachten kan worden verbeterd?

De heer *Boudewijn Bouckaert*, voorzitter, geeft als inspiratiebron enkele voorbeelden waar Nederland en Vlaanderen op onderwijsgebied samenwerken, onder meer de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie.

De heer *Koen Van der Schaeghe* legt uit dat VIW nog geen onderzoek gedaan heeft naar de situatie in andere landen, maar weet wel dat de Franstalige Belgen in het buitenland gemakkelijker aansluiting vinden bij het Franse onderwijs. Zij hebben minder dan Vlamingen de neiging te verdwijnen in de massa. Vlamingen passen zich doorgaans snel aan en leren snel de lokale taal. VIW heeft de structurele samenwerking nog niet becijferd, maar de Nederlandse subsidie van 389 euro maal het aantal leerlingen geeft al een eerste idee.

Mevrouw *Angelina van Weerdenburg* wijst erop dat een Vlaams cultuuraanbod in NTC gevolgen heeft voor het aanbod en de inspectie. NOB staat zoals gezegd open voor een verkenning van de samenwerking maar wil daar zeker het ministerie van Onderwijs bij betrekken. De ministers of in ieder geval de departementen moeten erover overleggen.

In totaal krijgt NOB voor de Nederlandse scholen in het buitenland 8 miljoen euro. Daarvan gaat 5,5 miljoen euro rechtstreeks naar de scholen. 15 percent van de rest wordt besteed aan bestuur en beheer, 20 percent aan goede raad. Net omdat er heel wat leerlingen zijn, kan NOB het verschil maken. Met slechts 1061 Vlaamse leerlingen wordt dat heel wat moeilijker. De spreker raadt aan dat vooraf grondig te bestuderen. De huidige scholen in het buitenland betalen van de subsidie en van de bijdrage van de leerlingen zelf hun leerkrachten. Het zijn privaatrechterlijke rechtspersonen, soms naar Nederlands recht, soms naar lokaal recht.

Mevrouw *Greet Ickx* denkt dat een officiële overeenkomst tussen Vlaanderen en Nederland een steun zou zijn voor de leerkrachten. Dan zou het niet meer voorkomen dat een school weigert leerkrachten te betalen omdat ze Vlaams zijn.

Mevrouw *Irina De Knop* vraagt of mevrouw Ickx iets ziet in een soort systeem van detachering. Nu verliezen leerkrachten hun vaste benoeming of andere rechten als ze naar het buitenland gaan.

Mevrouw *Greet Ickx* ziet geen andere mogelijkheden dan de huidige.

Boudewijn BOUCKAERT,
voorzitter

Sabine POLEYN,
verslaggever

Bijlage:

Brief NOB over potentiële samenwerking

STICHTING
NEDERLANDS
ONDERWIJS
IN HET
BUITENLAND

Datum: 19-10-2011
Ons kenmerk: HK
Betreft: Potentiële samenwerking Nederlandstalig onderwijs

Geachte commissie,

De Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen van het Vlaams Parlement heeft Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB) verzocht informatie te geven over hoe NOB te werk gaat in het ondersteunen van Nederlands onderwijs in het buitenland en of NOB een mogelijkheid ziet in samenwerking met Vlaanderen.

Tijdens de hoorzitting op 20 oktober 2011 n.a.v. het voorstel van resolutie betreffende de ondersteuning van het Nederlandstalige onderwijs in het buitenland door Vlaanderen heeft Angelina van Weerdenburg namens het NOB een presentatie gegeven over de doelen en invulling van het werk van NOB.

Op het verzoek tot verkenning van mogelijke samenwerking NOB reageert in eerste instantie positief. Initiatieven om de Nederlandse taal en cultuur ook voor de Vlamingen te borgen en te kijken of structurele samenwerking mogelijk is zinvol, zeker wanneer dit leidt tot versterking en niet tot versnippering van initiatieven. Uiteraard zijn er tal van praktische randvoorwaarden waarover het goed is verder van gedachten te wisselen, nader te onderzoeken en uit te werken. Hierbij is uiteraard ook een rol voor de ambtenaren op de diverse departementen van onderwijs. In Nederland zijn de taken voor NOB vastgelegd in de OCW-regeling Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland.

Mocht u nog meer informatie nodig hebben, dan kunt u contact opnemen met NOB.

Met vriendelijke groet,

Hanneke Kadijk-Slot
Directeur/Bestuurder a.i.
NOB

Parkweg 20a 2271 AJ Voorburg Nederland T +31 (0)70 386 66 46 F +31 (0)70 387 31 54 info@stichtingnob.nl
ING 4307642 BIC INGBNL2A IBAN NL19INGB0004307642
ABN AMRO 439272572 BIC ABNANL2A IBAN NL03ABNA0439272572 KvK 41152051
www.stichtingnob.nl

Certiked ISO 9001:2008